

Wilhemus à BRAKEL; De Redelijke Godsdienst. (Deel 1.)

De rechtvaardigmaking.

Brakel noemt de rechtvaardigmaking de ziel van het christendom en de springader van alle ware troost en heiligmaking. Hij geeft de volgende definitie:

“Rechtvaardigen is een genadewerk van God, als rechtvaardige Rechter, die de uitverkorenen ter wille van de gerechtigheid van de Borg Christus, die hun door God wordt toegerekend en door hen in het geloof wordt aangenomen, vrijspreekt van schuld en straf en hen verklaart tot erfgenamen van het eeuwige leven.” (843)

De dadelijke- en lijdelijke rechtvaardigmaking zijn onafscheidelijk.

Voordat Brakel ingaat op de vraag in welke tijd de rechtvaardigmaking plaats vindt, geeft hij eerst een uitleg van de begrippen *dadelijke-* en *lijdelijke* rechtvaardigmaking. (869)

In de rechtvaardigmaking komt God voor als Degene die rechtvaardigt en de mens als degene die gerechtvaardigd wordt.

Hieruit blijkt dat rechtvaardigmaking niet alleen een uitspraak van een vonnis is *over* de mens maar ook *tot* de mens. Dit betekent dat *diezelfde* daad van rechtvaardigen van twee zijden aangemerkt kan worden; aan de zijde van God, hoe God de mens rechtvaardigt en aan de zijde van de mens, hoe de mens de rechtvaardigmaking ontvangt.

Als men de rechtvaardigmaking van Gods kant aanmerkt dan wordt dit genoemd de *justificatio activa*, de *dadelijke* (actieve) rechtvaardigmaking.

Als men de rechtvaardigmaking van de kant van de mens aanmerkt dan wordt dit genoemd de *justificatio passiva*, de *lijdelijke* (passieve) rechtvaardigmaking.

Vervolgens geeft Brakel hier een nadere uitleg aan, die van groot belang is.

Deze dadelijke en lijdelijke rechtvaardigmaking is *één en dezelfde daad*.

Het onderscheid tussen beide is alleen gelegen in de manier waarop ze geschiedt, hoe ze *gedaan* (actief) wordt of hoe ze *ontvangen* (passief) wordt.

Daarom kan men ze nooit van elkaar scheiden.

Waar de dadelijke rechtvaardigmaking is, daar is ook de lijdelijke en waar de lijdelijke rechtvaardigmaking is, daar is ook de dadelijke! (869)

Volgens Brakel is het dus uitgesloten dat dadelijke- en lijdelijke rechtvaardigmaking temporeel gescheiden zijn. Zij vinden gelijktijdig plaats en de een kan er nooit zijn zonder de ander.

Vervolgens gaat Brakel nader in op de vraag in welke tijd de mens gerechtvaardigd wordt.

Brakel ontkent dat de mens van eeuwigheid gerechtvaardigd is. Alleen Gods *voornemen* om de uitverkorenen in de tijd te rechtvaardigen is van eeuwigheid. (869)

De mens wordt niet eerder gerechtvaardigd dan op het moment dat de mens, die gezondigd heeft, gerechtvaardigd wordt en in Christus gelooft. (870)

Rechtvaardigmaking op de eerste daad des geloofs.

Deze rechtvaardigmaking geschiedt op het moment dat de mens, die met zijn zonden smartelijk bezwaard en verlegen is, door middel van het Evangelie in Christus gelooft. Door het geloof wordt hij met Christus verenigd en heeft hij aan Zijn gerechtigheid deel. God rechtvaardigt hem dadelijk en spreekt het vrijsprekend vonnis tot hem uit in Zijn Woord, hetwelk de stem van God is. (870)

De rechtvaardigmaking geschiedt dus op de eerste daad van het geloof. (871)

De rechtvaardigmaking is een dadelijke, absolute volkomen vrijspreking van schuld en straf en een inwijzing in het recht ten leven. Zij is dezelfde in alle gelovigen, zonder onderscheid van tijd, plaats of persoon. De een wordt niet anders of volkomener gerechtvaardigd dan de ander. Allen worden ze gerechtvaardigd om de voldoening van Christus, die zij door het geloof hebben aangenomen. Hand. 10:43, *Dezen geven getuigenis al de profeten, dat een iegelijk, die in Hem gelooft, vergeving ontvangen zal door Zijn Naam.*

Zoals deze vergeving dezelfde is in allen, zo is ze ook volkomen. God rechtvaardigt de persoon, vergeeft alle zonden, stelt volkomen in het recht van alle goederen van het Verbond, er ontbreekt niets. (870)

De bekendmaking van het vonnis.

Heel pastoraal gaat Brakel vervolgens nader in op de praktijk van het geloofsleven. Immers zijn er vele gerechtvaardigden, die de zekerheid van hun rechtvaardigmaking missen. Brakel verklaart dit als volgt; omdat het geloof (dat het middel is) sterker of zwakker is, zo is de verzekering van de rechtvaardigmaking ook meer of minder. Het rechtvaardigen van God echter niet, want die daad is volmaakt. (870)

Zoals hierboven reeds vermeld is, rechtvaardigt God de mens op zijn eerste daad van het geloof waardoor hij met Christus wordt verenigd en dadelijk wordt vrijgesproken. Dit vonnis van vrijspraak geschiedt dus in het Woord.

Nauwkeurig beschrijft Brakel de verschillende manieren waarop dit vonnis tot de mens komt:

- Soms wordt een gelovige deze uitspraak niet werkelijk in zijn geweten gewaar, zodat hij nog geen vrede heeft maar vreest. De reden hiervan is:
 - onkunde van de stem van God,
 - onkunde van de waarheid van zijn geloof,
 - tegenredenen van zijn verstand.
- Sommigen horen deze uitspraak in het Woord, waardoor zij deze geloven en vrede vinden.
- Het kan ook zijn dat hij door een bijzondere werking van de Geest daarvan verzegeld wordt, waardoor hij smaakt en voelt wat het is om vergeving der zonden te hebben, met God verzoend te zijn, een erfgenaam van het eeuwige leven te zijn en de vruchten daarvan te genieten. (870)

De Goddelijke daad van de rechtvaardigmaking is volmaakt, zowel ten opzichte van de staat van een kind van God waardoor ze verklaard worden tot erfgenamen des levens en tot kinderen Gods, als ten opzichte van de telkens begane zonden, die telkens worden weggenomen. De vergeven zonden worden nooit wederom opgehaald tot verwekking van toorn en om te straffen. (870)

Brakel gaat vervolgens nog nader in op de uitspraak die geschiedt in de rechtvaardigmaking.

Hij noemt de rechtvaardigmaking een uitspraak van de vrijsprekende sententie(vonnis) over en tot de mens, die door het geloof Christus en Zijn gerechtigheid aanneemt.

Verzekering van de vrijspraak.

Brakel maakt onderscheid tussen de rechtvaardigmaking en tussen de verzekering, het gevoel van troost, de vrede en de blijdschap daarvan. Laatstgenoemden zijn vruchten van de rechtvaardigmaking. De rechtvaardigmaking kan er zijn, zonder verzekering, vertroostend gevoel, vrede en blijdschap. Een gelovige die dit mist moet niet besluiten dat hij niet gerechtvaardigd is. Ook de zwakste moet uit het woord geloven dat God, op zijn gebed, met het oog op Christus, hem zijn zonden vergeeft, omdat Hij het beloofd heeft. De natuur van de rechtvaardigmaking bestaat dus niet in een vertroostend voelende toepassing, maar in de uitspraak van het vonnis. Deze uitspraak geschiedt niet alleen voor eens en altijd op de eerste daad van het geloof, maar geschiedt ook dagelijks, of de gelovige de vertroostende vruchten er nu van geniet of niet. (876, 877)

Duidelijk maakt Brakel onderscheid tussen het vonnis van de vrijspraak en de vertroosting of het vertroostende gevoel van de vergeving wat er soms op volgt. Veel gelovigen hebben volgens Brakel geen kennis of getuigenis van hun rechtvaardigmaking. Die troost is er een gevolg van. (878)

Brakel schrijft vervolgens dat de gelovige verzekerd kan zijn van zijn rechtvaardigmaking en zaligheid. Hij verdedigt dit tegen de Roomsden, die zich hiertegen met alle macht kanten. Zij houden de mensen in gedurige schrik en vrees. Zij zeggen dat de mens dit niet weten kan. Volgens Rome kan de mens nooit absoluut verzekerd zijn van zijn zaligheid en moet hij ook niet trachten om daarvan verzekerd te zijn. Tenzij dat God het iemand door een buitengewone weg openbaart, blijft de verzekering een gissen of een inbeelding. De Remonstranten willen de mensen door schrik en vrees tot goede werken aanzetten en denken dat de verzekering zorgeloze mensen maakt, ook omdat zij de afval der heiligen drijven. (882, 883)

Brakel stelt echter uit Gods Woord vast dat de mens van zijn rechtvaardigmaking verzekerd kan zijn, en voortdurend moet proberen tot verzekering te komen.

Niet alle gelovigen komen altijd tot volle verzekering, en de verzekerden kunnen door verduisteringen, zonden, aanvechtingen en door zwakheid van hun geloof, ook wel wederom in twijfeling, vreeze en bekommering komen. (883)

De kleingelovige verzekerd van zijn rechtvaardigmaking.

Brakel wendt zich vervolgens pastoraal tot de klein en zwak gelovige om hem d.m.v. het opmaken van de sluitreden verzekerd te doen zijn van zijn rechtvaardigmaking.

Onderzoekt uzelfen of gij in het geloof zijt, beproeft uzelfen. Of kent gij u zelfen niet dat Jezus Christus in u is? Tenzij dat gij eenigszins verwerpelijk zijt. (2 Cor. 13:5)

Volgens Brakel kan men zich beproeven en tot verzekering komen dat men in het geloof is, waardoor men dan ook verzekerd is dat men gerechtvaardigd is.

Brakel beroept zich hierbij op het geestelijke in de mens, omdat zijn natuur (door de wedergeboorte, WvS) verbeterd, verlicht en geheiligd is, waardoor hij weet dat hij de volgende zaken weet;

- Hij weet dat hij God tot zijn verzoende Vader, tot zijn deel, tot zijn vermaak en tot zijn rust kiest en begeert;
- Hij weet dat zijn ziel alleen gelukkig zou zijn als hij dit had en dat hij treurt omdat hij het mist;
- Hij weet dat hij uitzielt naar de Heere Jezus als zijn Borg, dat hij Hem begeert en daarom dikwijls met tranen bidt;
- Hij weet dat hij zich aan Jezus aanbiedt en zich aan Hem overgeeft;
- Hij weet dat de zonden hem smarten en bedroeven en dat hij verlangt naar heiligmaking, dat hij daarom bidt en daarom tot Christus loopt;
- Een gelovige weet dat al deze dingen in hem zijn en hij weet dat hij dit weet!

Als de gelovige nu maar zeker wist dat hetgeen in hem is, ware genade en werkingen van de Heilige Geest zijn, dan zou hij in staat zijn om het besluit tot verzekering op te maken. Het probleem is echter dat het de gelovige hieraan vaak ontbreekt.

Brakel spoort de gelovige echter aan door te wijzen op het feit dat de gelovige zeker weet dat die gestalten en bewegingen in hem zijn, zodat hij dan ook het andere uit Gods Woord en door medewerking van de Heilige Geest moet leren en van beiden bewust moet zijn. Hierdoor kan hij niet anders dan verzekerd zijn. Als men zichzelf dan beproefd heeft of men het heeft, zo kan men ook komen tot de verzekering dat men het heeft.

Brakel haalt vervolgens de volgende teksten aan:

Joh. 6:69. En wij hebben geloofd en bekend, dat gij zijt de Christus.

2 Tim. 1:12. ...ik weet Wien ik geloofd heb, en ik ben verzekerd.....

1 Joh 2:3. Hieraan kennen wij, dat wij Hem gekend hebben.

Rom. 8:16, 17. Dezelfde Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn. En indien wij kinderen zijn, zo zijn wij ook erfgenamen.

1 Joh. 3:14. Wij weten dat wij overgegaan zijn uit den dood in het leven, dewijl wij de broeders liefhebben.

1 Joh. 4:13. Hieraan kennen wij, dat wij in Hem blijven, en Hij in ons, omdat Hij ons van Zijnen Geest gegeven heeft. (883, 884)

Tegenwerpingen.

Op de tegenwerping dat men uit het bovenstaande nooit een vaste verzekering kan hebben, omdat men nooit zeker weet of het de werking van de Heilige Geest is of de werking van zijn eigen geest, antwoordt Brakel het volgende;

Een gelovige hoeft zich niet te bekommeren of het nu een onmiddellijke werking van de Heilige Geest is, of dat het een werking is van de nieuwe, geestelijke, wedergeboren natuur.

Of het nu onmiddellijk van de Heilige Geest is, of door middel van het geestelijke licht en leven, het is beiden van de Geest! (885, 886)

Op de tegenwerping dat de beloften van vergeving onzeker en twijfelachtig zijn, antwoordt Brakel dat de beloften van vergeving absoluut zeker zijn op bekering en

geloof. Als men dan bekering en geloof in zichzelf bevindt, zo kan men zich daarvan verzekeren, omdat alle beloften in Christus Jezus ja en amen zijn. (2 Cor. 1:20) (886)

Vervolgens wordt de tegenwerping gedaan dat als de verzekering dan rust op de onfeilbare beloften Gods, dat een gelovige dan nooit de minste twijfeling of bekommering mag hebben, maar altijd verzekerd moet zijn. (887)

Hierop antwoordt Brakel dat een gelovige wel alle redenen en grond heeft om zich altijd ontwijfelbaar verzekerd te houden en hij moest het ook doen, omdat de onfeilbare beloften Gods op hem zijn. Maar het is zijn zwakheid dat hij het niet altijd is, omdat hij vaak duister is waardoor hij zijn genade niet kent. Daarom is zijn twijfel geen bewijs dat de beloften niet absoluut zijn, of dat men niet verzekerd kan zijn, maar bewijs van zijn eigen duisternis en zwakheid. (888)

Vermaningen, aanwijzingen en kenmerken.

Vervolgens brengt Brakel een scherpe scheiding aan tussen de onbekeerden, die deze rechtvaardigmaking nog niet deelachtig zijn, (en die hij ernstig oproept tot bekering), en de gerechtvaardigden. (889-892) Deze laatste spreekt Brakel toe dat hen alles toekomt uit de Vaderlijke liefde en uit de verdiensten van Christus. Een gerechtvaardigde kan met blijdschap zijn loop uitlopen. Dat hij dit niet meer doet, komt niet omdat hij er geen recht en reden toe heeft, maar omdat hij zijn rechtvaardigmaking niet méér gebruikt.

Brakel eindigt deze scherpe tegenstelling tussen de ongerechtvaardigden en de gerechtvaardigden, door erop te wijzen dat hieruit voldoende aansporing ontstaat voor de onbekeerde om de rechtvaardigmaking te zoeken. (892)

Vervolgens geeft Brakel proeven en middelen tot de rechtvaardigmaking, als een waarschuwing en een heenwijzing voor de onbekeerden.

Een mens moet eerst een gezicht hebben van zijn zondige hart en gedachten, een gezicht van zijn verdoemelijkheid en droefheid over zijn zondige en verdoemelijke staat. Heel opmerkelijk is de waarschuwing van Brakel dat er niet zo'n bepaalde trap van verbrijzeling, schrik en wanhoop moet wezen als veel onkundigen van de weg des Heeren eerst willen hebben, voordat ze denken gerechtvaardigd te zijn! En omdat zij dit niet hebben, zoals zij zich dat voorstellen, zo verwerpen zij alles en leven in gestadige onvastheid en onrust.

Brakel noemt wel droefheid, walg van zichzelf, gans ontbloot, verontwaardiging, ledigheid, inzinken in zijn verdoemelijkheid, hartzeer, kwijnen en verstandig zien en bevestigen dat men zo is, maar geeft de waarschuwing dat dit geen voorwaarde is die men eerst hebben moet, eer men komen mag, maar dat dit de hoedanigheid is, zonder welke men nooit zal willen komen. Dat het hier over de wedergeboorte gaat, het tot bekering komen van zondaren blijkt wel uit Brakels verwijzing hierbij naar de drieduizend op de Pinksterdag, de stokbewaarder en de tollenaar achter in de tempel. (895)

Wie nooit enigermate deze gestalte gehad heeft, heeft niet het ware geloof in Christus en is niet gerechtvaardigd.

Het tweede middel wat Brakel noemt om gerechtvaardigd te worden is het geloof.

De mens, die overtuigd is, zoals hiervoor omschreven, ziet dat hij door de rechtvaardige Rechter niet anders als verdoemd kan worden, waarom hij naar een Borg omziet, om in zijn plaats aan Gods rechtvaardigheid te kunnen voldoen. En zo vindt hij Jezus Christus. Hij erkent dat Zijn lijden en sterven een volkomen betaling

aan Gods rechtvaardigheid is. Hij ziet en erkent de aanbidding van de gerechtigheid aan zich, hoe zondig hij ook is, neemt, begerig zijnde, de toevlucht tot Hem, neemt Hem aan tot zijn rechtvaardigheid en komt met die aangenomen gerechtigheid tot God; stelt zich ellendig en verdoemelijk voor de Heere, toont aan Hem de gerechtigheid van Christus en dat hij ze op de aanbidding aangenomen heeft. Hij stelt de Heere Zijn beloften voor, die aan zulken worden gedaan en al biddende, al worstelende, al aannemende en al aandringende op de beloften, zo wordt hem of een bepaalde tekst, of de Evangelische beloften in het algemeen, zo op het hart gedrukt, dat hij zich gerechtvaardigd bevindt. Hierbij komt dan ook wel de verzegelende kracht van de Heilige Geest, waardoor hij vrede en blijdschap ondervindt. Wie deze werkingen van het geloof niet kent is nog ongerechtvaardigd en bedriegt zichzelf als hij denkt gerechtvaardigd te zijn.

Rom. 3:28; *Wij besluiten dan dat de mens door het geloof gerechtvaardigd wordt.* (896)

De gerechtvaardigden kennen ook altijd een begeerte naar heiligmaking. Veel gelovigen twijfelen aan hun rechtvaardigmaking, omdat zij te weinig heiligmaking bij zichzelf zien.

Dit komt vaak voor omdat het hen aan licht ontbreekt om te weten wat heiligmaking is. Dit bestaat ook in een begeerte naar heiligmaking en een haat en weerzin tegen de zonden en wereldgelijkvormigheid. Ook in een zich vaak herstellen van de zonden en een voornemen niet meer te zondigen. Ook het bidden om kracht en leiding van de Heilige Geest. (897)

Brakel roept degenen die verzekerd willen zijn van hun rechtvaardigmaking op om Gods Woord tot een rechter te stellen!

Hij schrijft dat velen die al waarlijk gerechtvaardigd zijn, niet tot verzekering komen, of deze al heel snel weer kwijt zijn, omdat zij hun eigen rechter willen zijn en hun *gevoel* tot de grond van hun verzekering stellen! Het is namelijk Gods gewone weg niet om zijn kinderen altijd te verzegelen en hen het gevoel te geven. De Heere heeft een *vastere* grond gesteld, die vaster, duurzaam en altijd dezelfde is, namelijk: **Zijn Woord!**

Omdat men zich in zo'n gewichtige zaak niet moet bedriegen, moet men zich, om tot een vaste en bestendige verzekering te komen, vaak voor de Heere brengen en met David zeggen: "*Doorgrond mij, o God! En ken mijn hart; beproef mij, en ken mijnne gedachten. En zie, of bij mij een schadelijke weg zij; en leid mij op den eeuwigen weg.*" Ps. 139:23, 24.

Hij moet zich hierop naar het Woord keren en zien welke beloften daar gedaan worden en aan hoedanigen. Hij moet deze beloften met verheffing van zijn ziel voor vast en zeker houden, als uitgesproken door de waarachtige God. Het komt erop aan of de beloften aan hem gedaan zijn en dit kan hij weten als hij de hoedanigheden in zichzelf vindt, aan wie de beloften gedaan zijn. Als hij dan eerst het Woord beschouwd en dan zijn hoedanigheden, dan moet hij zijn hart voor de alwetende God brengen. Nu moet hij een rechtvaardig oordeel over zichzelf vellen en niet loochenen wat zijn geweten zegt dat hij heeft. Hierop moet hij erkennen dat zulke zaken niet uit zijn eigen natuur zijn voortgekomen, maar dat het door Gods Geest in hem gewrocht is. Als hij dan in waarheid zulke zaken in zich vindt en dat zijn hart, met de in de Bijbel vermelde hoedanigheden overeenkomt, waarbij hij God en zijn geweten mede getuigenis geeft van de waarheid, zo moet hij een besluit maken dat de beloften aan hem gedaan zijn en derhalve dat God hem rechtvaardigt! Hij moet dat Woord

aannemen als de stem van God, gelijk het ook waarlijk is. En op deze manier hoort hij de vrijspraak Gods. Of de gelovige nu meer of minder licht heeft, meer of minder gevoel, meer of minder blijdschap en vrede, dat verandert de zaak niet. De waarheid is de waarheid. De hoedanigheden zijn daar, de uitspraak van God de rechter is daar. Hier moet men God de eer geven van Zijn waarheid en zijn rechtvaardigmaking vaststellen. Hij moet zich hierover verblijden, God ervoor danken, en zo bemoedigd voortgaan in de weg des Heeren, in liefde, in vrees, in gehoorzaamheid, totdat hij verkrijgt het einde des geloofs, namelijk de zaligheid van zijn ziel. (898)

Brakel schrijft dat hij de middelen zodanig heeft voorgesteld, dat ze meteen als kentekenen kunnen dienen of iemand gerechtvaardigd is of niet. Die dan bevindt dat hij door deze weg van droefheid over de zonden, van geloof in Christus, van rechtvaardigmaking en heiligmaking, die hij begeert en zoekt, en door het stellen van het Woord tot rechter tot de rechtvaardigmaking is gekomen, die ziet nu de waarheid van zijn genade en van Gods beloften aan hem. (898, 899)

Weer volgt dan die scherpe scheiding met degenen die niet door deze weg zijn ingegaan, en zich evenwel inbeelden dat zij gerechtvaardigd zijn. Zij bedriegen zich vreselijk tot hun eeuwig verderf, indien zij zich niet bekeren! (899)

Ernstige vermaning aan de gerechtvaardigden.

Brakel spreekt vervolgens ernstig de bekeerden aan:

Verdoem uzelf niet, als God u rechtvaardigt!

Het is een gruwel voor God om de rechtvaardige te verdoemen! (Spr. 17:15) (899)

De gerechtvaardigden maken zich aan deze zonde schuldig als zij zichzelf verdoemen. Brakel wil dat iemand, die in de tegenwoordigheid Gods en door het getuigenis van de Heilige Geest, bij zichzelf overtuigd is dat hij de hierboven omschreven gestalte en werkingen deelachtig is, bij zichzelf dan ook erkent dat hij door het geloof is gerechtvaardigd.

Hij mag zichzelf niet verdoemen, omdat hij misschien niet een bepaalde trap van verlichting heeft om alle tegenwerpingen één voor één te beantwoorden, of omdat hij niet een bepaalde trap van gevoel, vrede, of heiligmaking in zich voelt, terwijl hij ondertussen wel de waarheid van zijn rechtvaardigmaking ziet en zien kan.

Doet hij dit wel dan ontkent hij het werk van de Heilige Geest en spreekt hij de Heilige Geest in Zijn aangezicht tegen. En hiermee doet hij Christus verdienste smaadheid aan.

Ernstig klinken de vermaningen van Brakel tegen zo iemand:

“Zal Hij zoveel voor u geleden hebben en zult gij het niet erkennen, ja, het loochenen? Dat is uzelf te kwellen, daar de Heere u geen smarten aandoet. Gij zelf zijt de oorzaak met uw toegeven in ongelovigheid, dat uw leven verteerd wordt van droefenis en uw jaren van zuchten. De Heere spreekt van vrede, maar neen, gij wilt het niet aannemen, of de Heere moest u eerst dus en zo maken. Maar wie heeft zich tegen de Heere verhard en vrede gehad? (Job 9:4). Waarom zijt gij uzelf tot een beul? Waarom doet gij uzelf moeite en verdriet aan?”

Brakel eindigt met de aansporing: “Geloof het Woord Gods, erkent het genadewerk Gods in u, en dus zult gij bevestigd worden, en met blijdschap uw loop uitlopen.”